

ПРОТОКОЛ "А" № 497

НА ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
ОТ 7. VIII. 1973 Г.

Присъствуват другарите: Живко Живков,
Иван Попов, Станко Тодоров, Тодор Живков,
Венелин Коцев, Пеню Кирацов, Константин
Теллалов и Петър Младенов.

ВЪПРОСИ
НА ДНЕВНИЯ РЕД:

За срещата на ръководителите на комунистическите и работническите партии на социалистическите страни в Крим.

РЕШЕНИЯ:

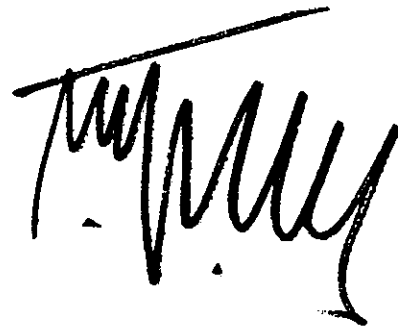
След като изслуша информацията на др. Тодор Живков за работата и резултатите от срещата на ръководителите на комунистическите и работническите партии на социалистическите страни, състояла се на 30 и 31 юли 1973 г. в Крим, Политбюро на ЦК на БКП

РЕШИ:

1. Изцяло одобрява позициите и дейността на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков на срещата в Крим.

- 2 -

2. Приема предложението на
др. Тодор Живков относно практическите
мерки, които партията и правителството
следва да проведат с оглед осъществяването
на изводите на срещата в Крим.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Т. Живков', written in a cursive style. The signature is positioned to the right of the main text block.

Строго поверително!

И Н Ф О Р М А Ц И Я

за Кримската среща на ръководителите на
комунистическите и работническите партии
на социалистическите страни

В края на м.юли (30-31.VII.т.г.) в Крим се
проведе среща на ръководителите на братски партии на
социалистическите страни, която бе оценена като крупно
събитие в международния живот.

Следва кратко изложение на основните мисли,
развити от др.Л.И.Брежнев в доклада му пред срещата.

Ние се срещаме в такава неофициална обстановка
вече за трети път - по такъв начин се утвърждава една
добра традиция. Ние виждаме голямото значение на тези
другарски срещи в това, че те ни дават възможност в делова
и откровена атмосфера, без да се обвързваме с формалности,
да обсъдим важни проблеми, над решаването на които работим
съвместно.

многостранните консултации за подготовката на общо-европейско съвещание. Разменихме мнения, макар и в един общ план, по въпроса за намаляване на напрежението в Европа, определихме основните линии на нашата политика по отношение на най-големите капиталистически страни - САЩ, ГФР, Франция, договорихме се как да действуваме по крупните международни проблеми и най-напред по проблема за Виетнам.

Какви са резултатите? Без излишна скромност ние с вас, другари, с право можем да кажем, че напреднахме значително в осъществяването на нашата обща линия по международните въпроси.

Голямо събитие през последно време е, безспорно, завършването на войната във Виетнам. Последиците от това се отразяват благоприятно върху цялата международна обстановка.

Голямо завоевание на нашата политика е излизането на ГДР на широката международна арена.

Ние се борехме настойчиво и за задоволяването на законните искания на Чехословакия и урегулиране на нейните отношения с ГФР. Сега и тази задача, според нас, практически е решена.

Може да се каже напълно определено, че такива позитивни резултати ние не бихме могли да постигнем без координирането на действията на братските страни. Във връзка с това следва специално да отбележим интернационалната позиция на България и Унгария по въпроса за установяване на дипломатически отношения с ГФР.

- 3 -

Главното, което постигнахме в резултат на нашата съвместна политика по отношение на ГФР, се състои в това, че правителството на тази страна и голяма част от нейното население фактически са признали, че е невъзможно да бъдат изменени резултатите от Втората световна война.

По време на посещението в ГФР бе постигнато споразумение политическите консултации да станат постоянен елемент в отношенията между двете страни. Това ще помогне да изясняваме позицията на ГФР по интересоващи всички нас въпроси и по възможност да влияем върху нея. Известно е, че в ГФР не са малко онези, които искат да провеждат старата политика с помощта на новите договори и ние трябва да бдим в това отношение.

Посещението в Съединените американски щати, самата атмосфера на посещението, преговорите с президента Никсън, подписването на редица нови политически, икономически и други споразумения между СССР и САЩ – всичко това създава нов етап в развитието на съветско-американските отношения върху основата на мирното съвместно съществуване.

Ние предприехме посещение в САЩ, ръководени от главната ни цел: да укрепим онова голямо и нужно за цялата ни общност и за всички миролюбиви народи дело, започнато по време на съветско-американската среща на високо равнище в Москва през май миналата година. Необходимо беше да се придаде по-траен характер на започнатия тогава рязък поврат в съветско-американските отношения от постоянната конфронтация и "студената война" към разумно сътрудничество в рамките на мирното съвместно съществуване

- 4 -

с всички произтичащи от това последици за международния политически климат като цяло.

Главният резултат от посещението е Споразумението за предотвратяване на заплахата от ядрена война.

Във всяка страна, която посетихме – ГФР, САЩ и Франция, – считахме за свой интернационален дълг да се срещнем с ръководството на съответната братска партия. Нашата позиция и нашите действия бяха посрещнати с пълно разбиране, подкрепа и одобрение.

Голяма роля за подобряване на политическия климат в Европа играят отношенията ни с Франция.

В Рамбује Помпиду заяви, че придава голямо значение на по-нататъшното задълбочаване на политическото сътрудничество със Съветския съюз.

Много полезно е, че заедно с нас, в същия период и другите социалистически страни предприеха редица важни акции в отношенията с крупните капиталистически държави.

Общо взето можем с увереност да кажем, че голямото внимание, което отделихме напоследък на отношенията ни с Франция, САЩ, ГФР и други капиталистически държави,

се оправдава. Под въздействието на политиката на нашата социалистическа общност империализмът е принуден да отстъпва по редица съществени политически въпроси, - неохотно, с трудности, с известни разногласия в своята среда, но все пак да отстъпва.

Разбира се, би било наивно да мислим, че сега е настъпило някакво примиряване на социализма с империализма и че е получена автоматическа гаранция за траен мир. На всички нас е ясно, че политическата борба ще продължава. Обаче, съществен е фактът, че като използвахме обективно създаденото в света съотношение на силите, ние успяхме да накараме ръководителите на най-крупните империалистически държави да приемат принципите на мирното съвместно съществуване.

За крупно постижение на нашата съгласувана политика ние с право можем да считаме започването на работата на Общоевропейското съвещание,

На нашите страни се удаде - и това е особено важно - да постигнат разглеждането от съвещанието на централните въпроси за осигуряването на европейската безопасност, както те бяха определени в Пражката декларация и в други наши общи документи.

- 8 -

Внесеният за разглеждане от съвещанието проект на Генералната декларация за основите на европейската сигурност и за принципите на отношенията между държавите в Европа отговаря на нашата главна политическа задача: закрепване на териториалните и политическите реалности, създадени в резултат на Втората световна война, осигуряване на безопасността на нашите страни и необратимостта на завоеванията на социализма в Европа.

Нашите страни провеждат линия - мерките за подобряване на политическата обстановка в Европа да се допълват с мерки в областта на военното разведряване. Инициативата за практическата постановка на въпроса за взаимно намаляване на въоръжените сили и въоръженията в Централна Европа принадлежи на социалистическите страни. Мисля, че нашите страни могат да бъдат доволни от резултатите на виенските консултации. След завършване на общоевропейското съвещание въпросът за намаляване на войските ще стане, вероятно, център на следващия етап на борбата за укрепване на сигурността в Европа. Това ще стане важна, дълготрайна насока на външно-политическата дейност на страните от социалистическата общност.

Като се прави равносметка, може с увереност да се каже, че благодарение на съвместните усилия ние успяхме през изтеклата година да постигнем крупни промени в международното положение като цяло.

Ние постигнахме сериозни резултати в разведряването на международната обстановка. Сега трябва да използваме това разведряване и, преодолявайки съпротивата на неговите противници, да го направим необратимо.

- 7 -

Най-важната задача, според нас, сега се състои в това сключените договори, споразумения и други документи да бъдат последвани от реална практическа работа за развитие на всекидневните политически, икономически и културни отношения с буржоазните страни в интерес на мира и социализма.

На преден план все повече излизат дълготрайните широкомащабни взаимноизгодни икономически връзки.

Обстановката изисква от нас също така да определим основните политически и обществени сили в капиталистическия свят, работата с които е особено важна за постигането на нашите общи цели. Голямо значение придобива, по-специално, правилното изграждане на нашите отношения със социалдемократическите партии и въобще с левите сили в редица буржоазни страни.

Ние водехме и ще водим решителна борба с идеологията на социалдемократизма, както и с ревизионистичните тенденции в редица компартии. Но там, където социалдемократите заемат по-приемлива за нас позиция по въпросите на външната политика, отколкото буржоазните партии, това обстоятелство, очевидно, трябва да се използва в интерес на нашата мирна политика, за да отслабим позициите на най-реакционните сили в капиталистическа Европа.

Колкото и да са успешни нашите съвместни усилия за подобряване на международния климат, реалните факти постоянно ни напомнят за това, че военната заплаха от страна на империализма далеч не е премахната. Страните на НАТО осъществяват превъоръжаването, като наблягат главно върху качеството на въоръженията.

Това ни задължава постоянно да бъдем бдителни, да се грижим за необходимото състояние на въоръжените сили на нашите страни - на всички заедно и на всяка национална армия отделно.

В обстановката на международното разведряване у нас се появяват повече възможности за противодействие срещу влиянието на антикомунистическата пропаганда в страните от капиталистическия Запад, за съдействие в укрепването на влиянието на братските партии и други леви антикапиталистически сили.

Засягайки обстановката във Виетнам и общо взето в Индокитай, др. Брежнев изтъкна, че тя продължава да бъде сложна.

Продължава да бъде сложно и опасно за всеобщия мир и положението в Близкия изток. Нашият главен и решаващ интерес се състои в това да съдействуваме за установяването в Близкия изток - в този важен географски район, и то така близък до нашите граници - на траен и продължителен мир. Като комунисти-интернационалисти ние сме за това да бъдат осигурени правата на всички народи в Близкия изток на самостоятелно и независимо развитие и социален прогрес.

Самият живот подсказва извода, че се повишава ролята на азиатското направление в международната политика. Консолидацията на силите на мира и международното сътрудничество в този много важен район не е лесна задача.

Колективната сигурност в Азия - това понятие вече е въведено от социалистическите страни като международен термин. Сега е важно, настойчиво, макар и без излишна прибързаност, да придвижваме идеята за колективна сигурност да конкретизираме съдържанието ѝ.

- 8 -

Китайските лидери се обявяват срещу нашето предложение за колективна сигурност в Азия. Трябва да се изобличава решително клеветата, че колективната сигурност означавала някакво си "обкръжаване на Китай".

Все по-голямо внимание от наша страна изискват социално-политическите процеси в Латинска Америка.

За нас, социалистическите държави, подкрепата на чилийската революция стана близко за всички нас дело.

Ние мислим, че внимателно отношение и разумна подкрепа от наша страна заслужават прогресивните националистически ръководители на такива страни като Перу и Панама.

Като говорим за отношенията със страните от Азия, Африка и Латинска Америка, има смисъл да си спомним, че повечето от тях провъзгласиха политиката на "необвързване". КПСС вижда задачата си в това да помага за укрепването на такива страни върху антиимпериалистически позиции, по пътя на борбата за независимост и социален прогрес.

Промените към по-добро в международната обстановка ни позволяват да поставим в дневния ред задачата за активизиране на борбата за прекратяване на надпреварата във въоръжаването, за разоръжаване, в това число, с оглед на споразуменията между СССР и САЩ, за предотвратяване на ядрена война. Във връзка с това, естествено, възниква въпрос: може ли в продължение на дълго време да се запази

такова положение, когато две ядрени държави намаляват своите стратегически въоръжения, а другите да ги увеличават. Очевидно това положение не може да продължава безкрайно. Би трябвало да разгърнем широка кампания за оказване на сериозен натиск върху другите ядрени държави, като използваме факта на преговорите между СССР и САЩ за задържане на надпреварата в стратегическото въоръжаване.

Очевидно би било целесъобразно да помислим заедно и за възможните пътища и форми за засилване на нашата работа и влияние в Организацията на обединените нации.

С всяка измината година става все по-ясно, че както успехите в строителството на новото общество, така и ефикасността на нашите акции на международната арена в огромна степен зависят от развитието на отношенията между нашите партии и народи, от здравината и качеството на нашите връзки във всички области - в политиката, икономиката, идеологията.

Основа на цялата система на сътрудничеството между братските страни са партийните връзки. Политбюро на ЦК на КПСС оценява високо създадените през последното време форми на отношения между ръководителите на нашите партии, които включват не само официални посещения и преговори, но и оперативни срещи по отделни въпроси.

Вероятно другарите ще се съгласят, че трябва да придадем на нашите партийни връзки по-голяма резултатност и по-голяма деловитост.

В нашата система на международното политическо сътрудничество главно място заема организацията на Варшавския договор. В условията, когато още няма реален прогрес в областта на разоръжаването и работата не е стигнала до ликвидиране на военните блокове на империалистическите държави, нашата задача е да поддържаме постоянно на необходимото равнище отбраната на социалистическата общност, да усъвършенствуваме политическия и военния механизъм на организацията на Варшавския договор.

Всички ние разбираме важноста на по-нататъшното привличане към общата линия на социалистическите страни на Корейската народнодемократична република. Сега нейните ръководители поеха курс към мирно демократично обединяване на страната.

Вероятно никой от нас не е заинтересован напрегатите и дори враждебни отношения с Албания да продължават безкрайно. Нека помислим какво бихме могли да предприемем в сегашната обстановка с цел за нормализиране на положението и кой ще направи това?

Що се отнася до икономическото сътрудничество между нашите страни трябва да се каже, че то се развива нелошо. На сегашния етап е необходимо да решаваме по-крупни задачи, да вървим по пътя на интеграцията по-смело, по-бързо, по-енергично.

От наш интерес е да използваме връзките с капиталистическия свят и за максималното ускоряване на усвояването на най-прогресивната технология. Може би има смисъл постепенно да вървим към многостранни сделки с

капиталистически държави, да купуваме заедно лицензии и да обменяме оперативно съответна информация.

Разбира се, развивайки сътрудничество с капиталистическия свят, важно е да се обмислят всички фактори – обществени, икономически и военно-политически, – да се определят правилно формите, мащабите, структурата на икономическите връзки, да се координират максимално нашите действия.

В условията на мирното съревнование между двете системи стават по-отговорни и по-сложни нашите задачи в областта на идеологията и политико-възпитателната работа. Ние получаваме значително по-широк простор за разпространение на нашите възгледи. Ние трябва да се научим с помощта на средствата за масова информация, с помощта на литературата и изкуството да показваме още по-убедително пред целия свят здравата, благотворна за човека същност на социалистическото общество, неговите реални предимства пред буржоазното общество. И в същото време – не натрапчиво но аргументирано, с формите, отговарящи на сегашната обстановка, да показваме на хората слабостите, противоречията и пороците на съвременния капитализъм.

Преценявайки перспективите на борбата за укрепване на мира и заякчаване на международните позиции на социализма необходимо е в пълна степен да се има предвид китайският фактор в световната политика.

С широкото излизане на КНР на международната арена същността на китайската политика, нейните цели не се промениха. В Европа Пекин се опитва да противодейства

- 13 -

на цялата ни политика по укрепване на сигурността, да прав сговор на антисъветска основа с Общия пазар и страните от НАТО. В Азия, Африка, Латинска Америка той интригува срещу страните от социалистическата общност, като влиза в блок с тази цел с когото и да е.

Особено настойчиво пекинските политици и пропагандисти разпространяват тезата за "двете свръхдържави", които уж направили сговор и искали да натрапят своята воля на всички други страни. Тази лъжлива теза, подхваната от антисъветизма от всички видове, най-ярко свидетелствува за пълното отказване на Пекин от класовите принципи в международната политика, за тяхното пълно скъсване с марксизма-ленинизма, за пълното отстъпление от общата политика на социалистическите страни.

Сега нашата задача е да разбием маоизма теоретически и политически като антимарксистко и антиленинско течение, враждебно на цялото съвременно революционно движение.

Измененията в международната обстановка, които постигнахме заедно с братските партии на други страни, издигат, разбира се, и нови проблеми пред комунистическото движение като цяло.

Напоследък представители на братските партии все по-често изказват мисълта за целесъобразността от съвместно обсъждане на тези проблеми. Ние смятаме, че е настъпило време да си помислим за ново световно съвещание на комунистите. А регионалните срещи биха могли да станат фактически подготвителни етапи към общото съвещание.

Разбира се, трябва внимателно да се изучи обстановката в световното комунистическо движение, да се изясни степента на готовност на отделни негови звена за провеждане на съвещанието, да се помисли какви предварителни ходове могат да бъдат предприети.

Има още едно важно обстоятелство, което говори в полза на съвещанието. Нужно ни е да укрепваме сплоте-ността на международното комунистическо движение въз основа на принципа на пролетарския интернационализъм. Сега нашите противници – империалистите, от една страна, пекинските ръководители, от друга, с всички сили се стремят да разцепят нашите редици. Те залагат главно на национализма. Това е много опасно явление. То винаги е било опасно за работническото и комунистическото движение.

Новата обстановка постави пред нас редица въпроси за дейността на международните обществени организации. За нас се откриват допълнителни възможности.

Другарят Брежнев подчерта още веднъж, че ние постигнахме много по отношение на практическата реализация на решенията на нашите партии и международните форуми на комунистите за оздравяване на обстановката в света. Обаче по пътя към тази цел пред нас стоят сложни задачи. И наистина:

– ние трябва да продължим борбата за международното разведряване;

– необходимо е политическото разведряване да се допълни с военното, да се постигне прекратяване на

надпреварата във въоръженията, а след това и да се сложи началото на процеса за разоръжаването;

- необходимо е да се установят крупномашабни взаимноизгодни икономически връзки с капиталистическия свят;

- необходимо е да се разшири зоната на разведряването извън пределите на европейския континент, тя да се разпространи в целия свят, реално, на дело да направим принципите на мирното съвместно съществуване непоклатима норма в отношенията между всички държави.

Главната предпоставка за ефикасността на нашата борба за траен мир остава, разбира се, укрупването на световната социалистическа система, успешното развитие на нашата общност като цяло и на всяка социалистическа страна.

ж

ж ж

На срещата в Крим след доклада на др.Брежнев се изказаха другарите Едвард Герек, Ерих Хонекер, Янош Кадар, Андрей Громико, Николае Чаушеску, Густав Хусак, Тодор Живков, Ю.Цеденбал.

Всички другари приветствуваха инициативата на съветските другари да се свика Кримската среща, изразиха пълно съгласие с доклада на др.Брежнев и с направените от него конкретни предложения по актуалните проблеми на международното положение и по сътрудничеството между братските социалистически страни, взеха отношение по главните

- 18 -

въпроси, предмет на обсъждането на сегашната среща в Крим. Изключение направи др. Чаушеску, който по някои въпроси изказа друго мнение, различно от общото становище. В своите изказвания другарите:

- Подкрепиха поврата в международните отношения от "студена война" към отслабване на международното напрежение и утвърждаване на принципите на мирно съвместно съществуване на държавите с различен социален строй.

- Високо оцениха ролята и дейността на КПСС, на Съветския съюз и изрази пълна солидарност с тяхната интернационална линия и политика на международната арена. Особено ярко подчертаха личния принос на генералния секретар на ЦК на КПСС за принципната и последователна политика на КПСС и СССР, за мирното настъпление на Съветския съюз, за неговите посещения в САЩ, ГФР и Франция.

- Значително място отделиха на задачите за укрепване на световната социалистическа общност, за засилване на всестранното сътрудничество между социалистическите страни, за ускоряване на социалистическата интеграция и усъвършенстване работата на СИВ.

- Всички подчертаха, че и при новата международна обстановка е необходима бдителност, тъй като империализмът си остава империализъм, че е необходимо да укрепваме въоръжените сили и да не отслабваме нашата организация - Варшавския договор.

- Отделиха специално внимание на съвременните проблеми на международното комунистическо и работническо движение.

- Другарите Хонекер и Хусак изказаха специална благодарност към НР България за солидарността ѝ във връзка с нормализиране отношенията с ГФР.

В своето изказване др. Тодор Живков изтъкна, че срещата е изключително важна поради обстоятелството, че се провежда в началото на нов етап в развитието на международните отношения, справедливо определен от Априлския пленум на ЦК на КПСС като поврат от "студената война" към намаляване на напрежението и утвърждаване на принципите на мирно съвместно съществуване между социалистическите и капиталистическите страни.

Една от важните цели, за която нашите партии и страни, начело със Съветския съюз, няколко десетилетия последователно и настойчиво се борят – утвърждаването на принципите на мирното съвместно съществуване в отношенията между социалистическите и капиталистическите страни, започна да се реализира практически. Ние навлизаме вече в началния етап на съзряване на плодовете на нашата обща съгласувана ленинска външна политика.

Като посочи факторите, които доведоха до изменението на съотношението на силите и до създаването на нова обстановка в света, др. Т. Живков сподели единодушно изразеното дълбоко убеждение, че главната заслуга за настъпващия поврат в международните отношения принадлежи на Съветския съюз, на Комунистическата партия на Съветския съюз, на съветското партийно и държавно ръководство,

Ние се присъединяваме изцяло към казаното от другаря Леонид Брежнев положение, че главното условие

Другарят Живков аргументирано обоснова становището на нашата партия, че вече са на зрели условия да се свика ново международно съвещание на комунистическите и работническите партии.

Необходимо е в новата обстановка да се направи конкретен анализ на новите тенденции в развитието на международното положение и съотношението на силите и с общи усилия, творчески и научно да се изработи стратегията и тактиката на комунистическото движение.

Следва да се вземе ясно и категорично отношение към разколническата дейност на маоизма, към неговата анти-социалистическа теория и практика.

Многобройни са фактите, които говорят, че стратегическата линия на Китай на международната арена е загубила всякакво класово социалистическо съдържание, че пекинските ръководители напълно са скъсали с марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм.

Засягайки положението на Балканите и нашите задачи в този район, др.Т.Живков изтъкна, че повратът от "студената война" към намаляване на напрежението в международната обстановка се отразява благоприятно и върху развитието на положението на Балканите.

На Балканите има и някои специфични условия и моменти, за които непременно трябва да държим сметка при провеждане на нашата политика - сложност на общественото-политическата структура на Балканите; наличие на държави с различен общественото-политически строй; нестабилност на положението в Гърция и Турция; неотслабващ стремеж на

Съединените американски щати да засилват своето влияние и роля на нашия полуостров, да изменят баланса на силите в своя полза; ролята на Китай, растящото внимание на китайското ръководство към Балканите; активна роля на другите империалистически държави в нашия район: Франция, Италия, Англия.

При сегашното положение на Балканите главното за по-нататъшното разведряване на обстановката в този район, за утвърждаване на принципите на мирното съвместно съществуване в нашия район е развитието на двустранните отношения между отделните балкански държави.

За свикването на общобалканска среща на високо равнище - каквато идея се подхвърля, още не са назрели условията.

Балканите са важно звено в общата наша стратегия и тактика на цялата наша политика, всички наши ходове трябва да бъдат подчинени на укрепване позициите на социализма в този район, на влиянието на Съветския съюз, който чрез две балкански държави - Румъния и Турция, и Черно море е естествено и непосредствено свързан с Балканския полуостров.

Закривайки срещата, Л.И.Брежнев произнесе заключително слово, в което се спря отново на борбата срещу маоизма, за това, че в сегашните условия не е реално да се говори за разпускането на НАТО и Варшавския договор. Той обоснова необходимостта от нова конференция на комунистическите партии от всички европейски страни от типа на конференцията в Карлови Вари и подчерта, че консолидацията на силите на международното комунистическо движение на

основата на принципите на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм е първостепенна задача.

Накрая др. Брежнев направи информация за положението на КПСС и разгледа стопанското развитие на СССР.
